

آیا امام حسن (علیه السلام) می دانست که ظرف شیر یا آب زهرآلود است ؟

پاسخ :

سید مرتضی (از اولین متکلمان شیعه) در مورد علم امام گفته است :

لازم نیست که امام (ع) علوم غیب و هر آن چه را که شده و خواهد شد بداند چون لازمه این دیدگاه مطالب زیر است:

۱. امام با خدا در همه علوم شریک باشد ؛ 2. علم امام غیر متناهی باشد ؛ 3. و علم امام از جانب خودش باشد.

هیچ کدام از لوازم فوق قابل قبول نیست چون :

اولاً: امام در همه علوم با خدا شریک نیست ؛ ثانیاً: علم امام متناهی است ؛ ثالثاً: با دلایل مختلف ثابت شده که علم امام از ناحیه خدا است.

بنابراین هر علمی که از ناحیه خدا باشد ، همانند: امور غیبی و اخبار گذشته و آینده ، امری قابل قبول است و گرنه لازم نیست که امام عالم به همه آن ها باشد.

در نتیجه لازم نیست قائل شویم که امام از زمان وفات یا شهادت و یا چگونگی قتل خود به تفصیل آگاهی داشته باشد.

درباره امیر المؤمنین (علیه السلام) اخبار زیادی رسیده است که حضرت زمان شهادت و قاتل خود را می شناخت ؛ ولی نمی پذیریم که یقیناً عالم به زمان شهادت خویش نیز باشد ؛ چرا که اگر میدانست ، واجب بود قاتل را از خود دور کند و با دست خویش ، خود را به کشتن ندهد.

شیخ مفید نیز در مورد اجماع دانشمندان شیعه به علم امام بر همه حوادث می فرماید:

شیعه چنین اجماعی ندارد که امام عالم به هر چیزی باشد ، گرچه يك اجماع در این زمینه داریم که امام حکم هر مسئله ای را که واقع شود می داند نه این که عالم به همه وقایع و حوادث یا شرح و تفصیل باشد ؛ البته مانعی نیست که امام عالم به کلیات حوادث باشد و این علم هم از ناحیه خدا است. این دیدگاه که امام وقوع هر حادثه ای را با شرح و تفصیل باید بداند ، نمی توانیم آن را بپذیریم ، چون ادعایی بی دلیل است.

ثانیاً: در موضوع علم حضرت علی (علیه السلام) به قاتل و زمان قتل خود، اخباری در دست داریم که می گوید : حضرت علی (علیه السلام) از شهادت خود آگاهی داشت و قاتل خود را می شناخت ؛ اما از آگاهی امام از زمان شهادت خود خبری به تفصیل نرسیده است.

از مجموع نظریات مرحوم مفید و سید مرتضی استفاده می شود که:

لازمه علم غیب امام این نیست که به تفصیل از چگونگی شهادت و زمان آن با خبر باشد. روایاتی در موضوع علم امام داریم که این دیدگاه را تأیید می کند ؛ از جمله:

۱. از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است: هرگاه امام اراده کند که چیزی را بداند، خداوند آن را به او تعلیم می دهد ؛

۲. از امام صادق (علیه السلام) رسیده است که : امام هر زمان که بخواهد بداند .

در بعضی از نقل ها آمده است: امام هر وقت بخواهد بداند، به او اعلام می شود ؛

۳. معمر از امام صادق (علیه السلام) پرسید: آیا شما عالم به غیب هستید؟ امام فرمود: گاهی در های علم به روی ما باز می شود ، پس می دانیم و گاهی در های علم بسته می شود، پس نمی دانیم .

مفاد روایات به شرح زیر است : ۱ علم غیب امام دائمی نیست و هر وقت بخواهد بداند، می داند ؛ ۲. بعضی از اخبار غیبی را که لازم نباشد ، امام نمی داند. آگاهی امامان از کیفیت و زمان شهادت خود، از یکی از دو مقوله فوق خارج نیست.

نتیجه: مطابق روایات و نظر بزرگان، این دیدگاه که امام حسن مجتبی(علیه السلام) از زهر آلود بودن آب یا غذا آگاهی به نحو تفصیلی داشته، دیدگاه صحیحی نیست.

نظر دیگر میان عالمان شیعی آن است که اصولاً در امور عادی زندگی، امامان مأمور به بهره گیری از علم غیب نبودند؛ بلکه تکلیف داشتند که همانند مردم عادی زندگی کنند و همانند مردم به دنبال کسب آگاهی و اخبار و اطلاعات و روزی باشند؛ بنابراین اگر چه آن ها چون اراده کنند از اخبار و حوادث غیبی آگاه شوند، می توانستند آگاه شوند؛ اما در اموری که مکلف به کسب علم عادی و شیوه های رسمی برای دست یافتن به آگاهی ها و اخبار بودند، اراده علم غیب نمی کردند.

موفق باشید

گروه پاسخ به شبهات

موسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)